

organizovanih religioznih zajednica; sam pak naš prvi Veliki Svećenik Isus Krist molio je u najsvečanijem momentu svoga života tako ganutljivo za jedinstvo svoje Crkve. Nije moguće, da ovako svestrano nastojanje ne bude konačno okrunjeno toliko žudnim uspjehom. Stoga svi oni, koji su došle sa strahom i skepsom postrance posmatrali ćirilometodsku akciju, neka se okane svakog malodušja, već puni ćvrste nade u siguran uspjeh neka se pridruže ovoj akciji. Pogotovo pak dužnost je cjelokupne organizovane falange katolićkog pokreta, da visoko istakne stijeg ćirilometodske ideje, kao odabrana ćeta Kristovih vitezova, koji su spremni izvršiti svaki mig Namjesnika Kristova u djelu širenja i promicanja kraljevstva Božjega među onima, što se nalaze izvan ovćinjaka Kristova. Kako je pak to doista živa želja Sv. Stolice vidi se iz molitve, koju je Papa Benedikt XV. propisao, da se moli za sveto jedinstvo:

»Domine, qui diversas gentes in confessione tui nominis adunasti, te deprecamur pro christianis populis in Oriente. Memores eminentioris partis, quam tenuerunt in tua Ecclesia, supplices te rogamus, ut tua inspiratione iterum eandem exoptent, ad formandum nobiscum unum ovile sub eodem uno pastore. Da ut illi nobiscum doctrinis imbuantur sanctorum suorum Doctorum, qui et nostri sunt patres in fide. Praeserva NOS ab omni culpa, qua recederent a nobis. Spiritus ergo concordiae et caritatis, quo tua praesentia intra fideles significatur, diem acceleret in qua NOSTRAE EORUMQUE PRECES CONIUNGANTUR, ut omnis populus et lingua omnis agnoscat et confiteatur D. N. Jesum Christum, Filium tuum, Amen«.

Slučajevi iz crkvenog prava.

Dr Dragutin Hren.

1. Slučaj o prestanku jurisdikcije za ispovijedanje. Upravitelj župe sjeti se u nedjelju u jutro, da mu tog dana prestaje jurisdikcija za ispovijedanje. On je i dalje slušao ispovijedi, ali je dakako odmah zamolio nadležnu duhovnu oblast produženje vlasti. Duhovna ga oblast ukorila, uz opasku: lege can. 873. § 1.

I u nas se desilo, da se neki župni upravitelji našli u sto briga radi produženja jurisdikcije, bojeći se, da valjano ne odrešuju pokornike, jer im je pred neko vrijeme izminuo rok u dekretu za jurisdikciju oznaćen. Bojazan je bezrazložna, jer prema kanonu 873. § 1. imadu za valjano odrešavanja u sakramentu pokore, iurisdictionem ordinariam pro suo quisque territorio... parochus, alii que qui loco parochi sunt. Naš upravitelj župe (prema zakoniku kan. 472. i 473. vicarius oeconomus) dolazi »loco parochi«. Taj imade prema

tome bez obzira na svoj jurisdikcionalni dekret iurisdictionem ordinarium za područje svoje župe, a prema odredbama zagrebačke sinode, i za područje cijele nadbiskupije. Dokle god on ostaje upraviteljem župe ili čim postaje pravim župnikom, ne treba više moliti svoga ordinarija jurisdikciono ovlaštenje za slušanje ispovijedi u području svoje župe (ili kod nas u području cijele zagrebačke nadbiskupije). Ova mu jurisdikcija prestaje jedino, ako izgubi ili napusti ovu službu (renuntiatio, privatio, amotio, translatio, lapsus temporis praefinitus, can. 183.) ili post sententiam condemnatoriam vel declaratoriam excommunicatione, suspensione ab officio, interdicto. Za našu zagrebačku nadbiskupiju, jasno je samo po sebi, ne dolazi u obzir translatio (can. 183.), jer svaki župnik i s njime izjednačeni službenik imaju ovlaštenje ispovijedanja za cijelu nadbiskupiju. Premješten dakle to ovlaštenje ne gubi.

Nuzgredice spominjem, da župnik (i svi njemu izjednačeni), jer imaju jurisdikciju po svojoj službi (potestas absolvendi ordinaria), mogu svoje župljane valjano ispovijedati i odrešivati na cijelome svijetu.

2. Može li ordinarij dati svećeniku svoje dieceze ovlaštenje, da izvan dieceze ispovijeda pripadnika svoje dieceze? Odgovor je kratak: može. U prvom redu upozorujem, da se tu radi o običnome svećeniku, jer župnik (i svaki njemu izjednačen) može po cijelome svijetu valjano ispovijedati svoje župljane. Govor je ovdje o običnom svećeniku.

Dokaz navedene tvrdnje:

Svaki, koji ima redovnu vlast (potestas ordinaria), može je po kanonu 199. § 1. drugome delegirati, bilo cijelu, bilo djelomično, izim ako mu to bilo koji kanon uskraćuje. Prolistamo li Zakonik, nigdje ne nalazimo, da bi koji kanon uskratilo mogućnost ovakove delegacije ordiniraju, nego je izrično zabranjuje kanon 401. § 1. samo kanoniku pokorničaru, koji također ima redovnu vlast odrešivati pripadnike dieceze, u kojoj službuje, prema kanonu 401. § 1. i 183. § 2., i dakako, da može pripadnike dieceze valjano odrešivati na cijelome svijetu prema kanonu 881. § 2. Taj dakle kanon 401. § 1. govori napose u prilog našoj tvrdnji. Kad bi naime zakonodavac spomenutu vlast htio ordinariju uskratiti, učinio bi to kojom odredbom, kao što je učinio obzirom na kanonika pokorničara.

Prigovor, da prema tome može i župnik (jer i on ima redovnu vlast odrešivati svoje župljane po cijelome svijetu) ovladati običnog svećenika, da njegovog župljanina bilo gdje izvan župe ili dieceze ispovijeda, taj prigovor obara kanon 874. § 1., jer on delegiranje ovlaštenja za ispovijedi pridržava samo ordinariju mjesta.

I u ovom se slučaju pod ordinarijem razumijeva ne samo biskup (rezidencijalni), nego i opat ili prelat nullius i njihov generalni vikar, zatim apostolski administrator, vikar i prefekt.

3. Kanon 1435. U našoj je zagrebačkoj nadbiskupiji dosele došao taj naslovni kanon tek jedanput u praksu, no tijekom vremena morat će se i kod nas i drugdje češće upotrebiti. Po tom si je kanonu sv. Stolica pridržala popunjenje nekih beneficija. Spomenut ćemo samo ona beneficija, koja je dosele popunjavao mjesni ordinarij (u bivšoj monarhiji i kralji), ili ona, koja bilo kako stežu prava mjesnog ordinarija. Tu su u prvome redu dostojanstvenici (dignitates) stolnih i zbornih kaptola (conf. can. 396. § 1.). Najosjetljivije steže kanon 1435. prava mjesnih ordinarija odredbom, kojom si sv. Stolica pridržaje popunjenje beneficija upražnjenih smrću, promaknućem, odreknućem ili premještenjem tako zvanih »familiares Summi Pontificis«, i to svih, pa i počasnih. Isprazni li se dakle beneficij kojeg začasnog kapelana, komornika, prelata ili protonotara sv. Oca, to si popunjenje njegovog beneficija pridržaje sv. Stolica. (t. 1.) U broju 2. pridržaje si sv. Stolica popunjenje beneficija izvan Rima, čiji je nadarbenik u Rimu preminuo, a u broju 3. onih beneficija, koja su nevaljano podijeljena radi simonije. Točka 4. nabroja pridržaje onih nadarbina, na koje je sv. Stolica »položila ruke«. § 2. rečenoga kanona izjavljuje, da nije nikad sv. Stolici pridržano popunjenje, (osim ako je to izrično spomenuto) onih nadarbina, koje se zovu beneficia manualia, ni onih, koje imaju lajičkog patrona. Sankciju ovome kanonu daje kanon 1434. proglašujući sva popunjenja nadarbina pridržanih sv. Stolici, nevaljanima.

Kanon 1435. imade dakle napose u 1. točki veliku promjenu prema starom pravu u pogledu popunjavanja beneficija. Imenuje li biskup na pr. kanonika na beneficij, upražnjen smrću kanonika, koji je bio i domaći prelat Njegove Svetosti, podijelio je kanonikat nevaljano i dotični kanonik nije nikakvim kanonikom, i nema prava na dohotke svoje nadarbine. Kako je taj kanon jako stegnuo prava mjesnih ordinarija, vidi se primjerice u zagrebačkoj nadbiskupiji, gdje imade, osim dostojanstvenika u prvostolnom kaptolu, kojih deset kanonika i nekoliko župnika crkvenog patronata, koji su začasni »familiares Stae Sedis«.

Pita se još, zašto je Zakonodavac ustanovio taj kanon, kojim se toliko ograničuju prava mjesnih ordinarija. O tome još nije nitko od pravnika izrekao jasno i sigurno mišljenje. Neki misle, da je sv. Stolica time htjela što češći saobraćaj s pojedinim diecezama. Drugi tome nadodaju, da je tim kanonom Zakonodavac u neku ruku prisilio svoje poslanike, da se što više interesiraju za pojedine dieceze svoga područja, jer ih može sv. Stolica pitati za mnijenje kod popunjavanja takvih beneficija, i ako će tu redovno ordinarijev prijedlog biti uvažen. Treći opet misle, da uprava Crkve u novije vrijeme, a napose uzdržavanje misija, iziskuje i nove prilode, koji će se namiriti taksama prigodom popunjavanja ovakvih beneficija.

Jasno je, da će sad mjesni ordinariji nerado predlagati na d a r b e n i k e za »familiares S. Sedis«. No čini se, da im to Zakonodavac ne će ni zamjeriti, jer im u kanonu 406. § 1. dopušta imenovati neograničen broj začasnih kanonika, i ako upozoruje: *Episcopus raro et caute hoc iure utatur.*

Sv. Franjo Asiški prema znanosti.

Fr. Bernardin Polonijo, franjevac-konventualac.

I naša Bogoslovska Smotra hoće da progovori o Asiškom Siromaku, o Sv. Franji. No je li vrijedno, da se znanstvena revija pozabavi »ignorantom i idiotom«, kakvim je sam Svetac sebe nazivao?! Ta njega su neki svjetski učenjaci pronašli čak neprijateljem znanosti. Tako K. Müller, Zoéler, Paul Sabatier. Za Franju čak nekoji stariji franjevci kažu, da je »illiteratus«. I mi moramo priznati, da Asiški Patriarh nije napisao nikakovih znanstvenih djela. Pa i ono nešto, što je za sobom ostavio, nema, strogo govoreći, znanstvene ni literarne vrijednosti. I u samoj njegovoj reguli Franjo ne taji svoj indiferentizam prema znanosti, veleći: »Et non curent nescientes literas, literas discere«. Čitamo u svečevim životopisima, da je prokleo provincijala p. Ivana Stacia zato, što je on bio podigao u Bolonji studium = školu za redovnike svoje provincije. Sam naziv »Ordo Minorum«, kojim je Franjo okrstio svoj red »uključuje u sebi odricanje za znanstvenim pretenzijama« tvrdi P. Sabatier. »Siete un francescano«, običavaju talijanci još i danas reći čovjeku bez viših ambicija i kulture.

Ali ipak Sv. Franju Asiškoga, tog »ignoranta« i »idiotu«, tog »neprijatelja znanosti«, tog oca za višu naobrazbu i ugled »indiferentnih« redovnikâ, i danas, nakon sedam vjekova po njegovoj smrti slavi sav svijet »nekulturni« i kulturni. Kraljevina mu Italija napose iskazuje službenu čast. Poštu, koju odanle primamo, vidimo frankiranu raznim markama Sv. Franje. Dne 4. oktobra ove godine, kao 700. obljetnica Franjine smrti, bit će za svu Italiju državni blagdan. Svakoj važnijoj priredbi u čast Sveca u Asizu pribiva sam talijanski kralj. U Milanu, najindustrijalnijem talijanskom gradu, bio je već ovogodišnjeg proljeća podignut asiškom Patrijarhu veličanstveni spomenik usred javnog trga. O Franji se raspisalo sve i svuda. Proslavne priredbe njemu u čast zaredaše i kod nas. Te nas činjenice sile, da i mi zavirimo dublje u život Sv. Franje, te da samoga njega i mi sa bratom Masejem zapitamo: »Zašto za tobom cijeli svijet leti i zašto svaki čovjek ima samo jednu želju, da tebe vidi, tebe čuje i tebi se pokorava? A Ti nijesi ni lijep, n e m a š